१७ पत्राणि

कश्मीरि

वं. २२

प्र० श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ गौरीचुंबनवंचकं चलचलच्चंद्रप्रभामंडलं व्यावल्गत्फणिकुंडलं रतिरसप्रस्विन्नगंडस्थलं॥ प्रौढप्रेमप
रंपरापरिचयप्रोत्फुल्लनेत्रोत्पलं शंभोरस्तु विभूतये त्रिजगतामुन्मत्तगंगं शिरः॥ ॥ अपि च ॥ रक्षास्तावलिमा॥ परित्यजटाः कोयं व
ल्मकमः कौपीनं ततमुंचनखरव्यापारमास्फालिकं॥ इत्युक्त्वा तद्दवाजपन्नवतुयो मंदं निकुंजोदरे रुद्राणीसुरतप्रबंधविकलः खंडें
॥ १ ॥ दुचूडामणिः॥ ॥ प्रातः सहस्रनयनप्रणिपातभीरुः कस्तातत्प्रणयिनीं मदनप्रशस्तिं॥ श्रांस्तां जगत्त्रयमुदे निरयन्नभुजाम्भां गो
रीनखक्षतपदावलिभिंदुमौलिः॥ ॥ नांद्यंते सूत्रधारः॥ अलमतिविस्तरेण॥ गोविंददेवः प्रथितः पृथिव्यां श्रीमान्महामांडलिका
धिराजः॥ कविप्रियो नाटकमत्र नार्थमादेशयन्मां रणरङ्गमल्लः॥ ॥ यदद्य वसंतसमय समुचि

॥ शिवः ॥

॥ १ ॥

णाविहारवासिणो तेण कुविंदएण वहेण पोणाणि ऊरुग्रं पढसाडिग्रं ॥ ता एहि उज्जियभ्रा ग्रहु पेहि भंडिदहि ॥ भणिदं केण वि
दट्ठु भुग्रंगुञ्जुणिग्र ग्रग्रगुरविञ्चिऊ ऽ दट्ठुस लो इञ्जुदा एण विवाञ्जिउ सो कुरुहका वणुञ्जुहिय इएंउ ग्रद्द यत्थं तुक वणुजुणुनिहुरुधुहुई ॥ ने
पथ्ये ॥ वामागमाचारविदांवरिष्ठः परापकारव्यसनैकनिष्ठः ॥ अयं सर्ववेदार्थपथप्रतीपः सभासलिः कौलकुलप्रदीपः ॥ —— ॥ पुन
र्नेपथ्ये ॥ सहासं । अये आश्चर्यं । इदानीं कुट्टनीभवनमलंक्रियते । अहो उपाध्यायसभासलिना दांभिकचक्रवर्तिना । निर्दितवनमा
लिना । तिमिराकुलनयनेनापि परदोषदर्शिना सभासलिना ॥ ततः प्रविशति कुलव्याधिना वटुकेनानुगम्यमानः सभासलिः ॥ स
भोभो सभासले कैसा दंतुरानाम कुट्टिनी ॥ कुल ॥ एसा सवसीकरणमंतं अपंगीभुअंगमणा पुत्तो अंदी विहादि । तोधीरप । स्वगतं :
अंतर्निमग्ननयनद्वयेन कवित्रयातेन वयोधिकेन ॥ भग्नौ कपोलौ पलितं कुचाभ्यां मन्ये भयान्मन्मथसायकानां ॥ —— ॥ किंच ॥ भुजं
गदंष्ट्रव्यसनाकुलाया दंताधरे हिंगीदवदंतुरायाः ॥ बंधानुसंधानपरापदीया पाशीयमाव ज्ञातिकं दुर्रोधपा ॥ लि ॥ — ॥ प्रकाशं । उ

3

पसत्त । कलौं स्सद्धा । सहारं ॥ अहमभिवादये ॥ देजुए ॥ मयणमंजरी से पसीददु । एरं भद्दासणं ॥ सभा ॥ अये हूरत एवा स्मा भिरा
कालिता वसंतसमयणीतिः ततः कृतो मदनमंजरी ॥ देजु ॥ ताउववित्त । मयणमंजरी इदो इदो ॥ मदनमंजरी ॥ उपसृत्य । सभास
निमुद्दिश्य सलज्जं । अंव को एसो ॥ देजु ॥ पुत्ति एसो सो सहासलिणाम उवज्झाओ । जस्स । कलहप्पिया णाम पत्ती ॥ सभा ॥
तामवलोक्य । अए वेषापि लीलावती नो चित्तमुन्मादयति । तथाहि ॥ आनंदकारि मदनज्वरदर्पहारि रूपी मूषपंकपरिहा
सरसानुकारि ॥ प्रेमप्रसारि परमाम्बुदयानुकारि वामभ्रू वामह हकिं न मनोविकारि ॥——॥ कुलपाधिः ॥ उआ ऊआ अ जह
उल्लेवारउं कलहप्पिया एजातिदृयं । ताकिं कादवं ॥ देजु ॥ सआसं । सोल्लासं । एदाणं किं कलहप्पिया णामधारिणी ॥ कुलया ॥ ॥ शिव ॥
सोल्लासं । मयदं । अज्जअेव । कलहप्पियाए समं एदाणं । उसणाउसलिं णहाग्गाहिं करचरणप्पबंधभीरणं महंतो कलहो
संवुत्तो । पढमेदंडीसडेन । तदोरवदमत्रयसंडेण । तदे अक्कादरवंडेण । तदोधिट्ठिआरे हंतीए हरिणिओ महाहवो संवुत्तो ॥ ॥ ३ ॥

तदो एदे हसिआ जणेण काहिदा ॥ दंतुरा ॥ उवज्झाएण कीस रिसिदु तुम्ह संगमो किदो ॥ समास ॥ नष्टाग्नि श्रोत्रियसुता मत्स्य हृदया मी
णामा सो पवासिनी । किं तुएस्स सो वतिष्ठति अगम्भा हृद्धा य । अत एवाहं । पतिकुचस्पर्शभीताम्र वल्कतर निर्वेदाद आयाता ॥ दंतु ॥
य हिदं तुह्माणं महापंडिय त्तणं ॥ मदनमं ॥ सो ह्येग संस्कृतमाश्रित्य ॥ आयास्याति भवनमयौवनयमयस्त्रा दृगनुरागः ॥४॥ वंध्या
सुतहृदयमिव मालेव गगनकुसुमानां ॥ —— ॥ मदनमंज सनीम वलो क्य स ॥ समास ॥ कदाकांति नीलो त्पलदल्लु केशा ला सु
सदृशा स्त्रिया नकुंमध्यं वालभिरवल्कं वीर्य पाविष्ठिमा ॥ प्रबंध: कोप्यस्या: स्तनकलशयोश्चात्र रयनतो । नितंब प्राग्भार दल्ल संगम
नक्लेशदमन: ॥ —— ॥ अपि च ॥ हर्षोत्फुल्लकपोलयो स्तनभर व्यालोलया वालया हेमां भोरुहवक्रया वलदलन्नेत्रोत्पलश्रां
तया ॥ दृष्टश्चेदनयाकुमंत्रविषमैः संधानमंगाकुलैः किं नस्यान्मदनोपि पुष्पितशरैर्व्या हृत्यलक्षीकृत ॥४॥ —— ॥ दंतुरा मवलो
क्य । अये कुतो जंघा व्रणव्याकुला भवती ॥ दंतु ॥ संगामविसमरएण राअउत्तराएण वंधम्म सुएण उदिस्सो । तेण कवलिदा हि

समासलिः॥ कुलव्याधेन्त्राकूयतां जंतुकेतुना मामहावैद्यः॥ कुल॥ जंतुकेतुमा कूय॥ कुल। एदाणं गहिरणाडीबणाणं विसमो उवआरो॥ दंतु॥
उपक्रआकिं मंविडं वेद्धिए हो॥ सभा॥ किमविदितोयं भवत्सा। आविलंबकूपपंडः कटुरटिता कुलितदिग्गु खेर्मुरवरः॥ कुत्सितकरराग्रामः कु
5 धियामवधिः कुलव्याधिः॥ ——॥ कुल॥ भोभो डउजाउएयारि सोकोओ महावाहि प्पाउ वंधउ आत्थि॥ सभा॥ नाकलितानित्ययाजं
तुकेतोरनिवारितप्रसराणि उपचारवचनानि। तथाहि॥ उत्कासकंठदाहः मधुरघृतपयःपानमामज्वराते रक्ता रूक्षिः कृशाना मुद्गरभयह
राकर्कटीसक्तुमिश्रा॥ पथ्यापथ्यातिसारे दधिउजि विहितः क्षारचूर्णप्रयोगः श्लेष्मेमिथ्योपचारे स्मरुणायतियमाउं वदं जंतुकेतुः॥ ——॥
प्रविश्य जंतुकेतुः॥ व्याधयो मदुपचारलालितामन्मदंतममृतं विषं भवेत्॥ किं यमेन सरुजां किमौषधैः जीवकर्तरि पुरः स्थिते मयि॥ ——॥
कूयतामस्मद्गृहस्य निर्व्याधयः॥ श्लीपदेन वमेपीडा गलगंडश्च बाधते॥ प्लीहिणीग्रहणीग्रस्तास्वरितं बालकद्वयं॥ ——॥ दंतुर॥ मह ॥ शिव ४ ॥
वेज्ज मयणमंजरीए मीणकेट्ठं गले लग्गि दंवदइ॥ ताकिंतत्थकणीयउ तत्थउ सहं भण॥ जंतु॥ इष्टप्रसमयस्तावदुपचारः। पूर्वकुक्कुरस्य ग ॥ ५ ॥
लेकर्कटीऽलग्ना। तत्रास्माभिर्त्रानिरस्तरेणापि सकुडुवकेन उद्धृत्य मुखं वध्वा घटतररज्जुभिराकृष्टं। ततस्तन्मुखाद्विगलिता कर्कटी।

तदेतस्या अपि मुखं च चाक्षि किं नाकृष्यते ॥ ततस्तस्य हसंत्या विगलितं मीनकंटकं । ततो जंतुकेतुः सगर्वमिव । अवधार्यतामस्य उपचारचा
तुर्यं ॥ सभा ॥ जंतुकेतो महाप्रयत्नेन क्रियतामस्या उपचारः ॥ जंतु ॥ श्रूयतां वरकमतं ॥ यस्य कस्य तरोर्मूलं येन केनापि पेषयेत ॥ यस्मै कस्मै
प्रदातव्यं यद्वा तद्वा भविष्यति ॥ ॥ सभा ॥ अयं हृदयपथे रोदनकलकलः संवृत्तः तत्किं भवतामुपचारस्तत्र जातः ॥ जंतु ॥ नहि २ भय
स्मि रे वयं दितत्रे स्य स्वस्थ्यं न कृतं ॥ सभा ॥ नहि २ ॥ कुल ॥ यदि तुम्हेंदु वेविणा तत्थ गदा ता किं वेज्जेण [illegible] हरिणि उं वलिणयतण उं ॥ जंतु ॥ ओ हो
दुर्दैवमस्माकं । निर्व्याधयः सकलनगरप्राणिनः । दीर्घं निःश्वस्य । धिग्व्यवहारं । सेवर्वरपुरस्य यतो वैद्य एव मृतकरवड्डा मद्दहति । अ
तएव उद्वयहनभारभयाज्जवैद्यकमपहाय मया बालेनं गमम्यस्तं । मृतकस्य हि बालस्य सुकुमारस्य सुकरमुद्वहनं । किं च ॥ आश्रसंत्र
यविध्वंसि ज्वलज्जलनभाजनं ॥ नोपसर्प्पति वैद्य्रेम्हतं मुंचति किं भिषकु ॥ ॥ सभा ॥ अहमपि रस्य स्तपयनार्थमभितोभिसंधितं अजा
मि ॥ जंतु ॥ कीदृशस्तनियमः ॥ सभा ॥ करटकअधुंऽन्यस्य प्रवेशो न दीयते । अयमेवाभिमतो नियमः सर्वत्र ॥ दंतुरा ॥ महावेज्ज तिमिरा
उलं महणप्पयाणं णपेकवादि ता तुवं उ सहं भणा ॥ जंतु ॥ किय दूरं पश्यसि ॥ दंतु ॥ वन्दुकवं जाव ॥ जंतु ॥ अत्र वदरवृक्षोप्यस्ति किं ॥ कुलव्याधिः ॥

ये अं अरज्जो ज्जेव घतिमिरा उल्लो ता किं अं उ आ चारेण॥ जंउ॥ मदनमंजरीमवलोकय॥ स्तनकलशाभ्यामाभ्यां मनुना गुह्यणोनितंबबिंबेन॥ कस्य
नारद्म न मन्मथदीक्षा विधिना विधिना हतं चेतः॥ ॥ परिहस्य वशीकरणसंभवो नाशादनंगौषधं मनुसरामी तितिनिःक्रांतश्च॥ नेपथ्ये॥ भुजंगश्च
निस्मक्रभुजंगसंगः संगीतकानंदविनोदबंधुः॥ विक्रीतलज्जो स्मरवाणवर्ती जटासक्ररस्वाकुरचक्रवर्ती॥ ॥ ततः प्रविशति जटासुरो
॥५॥ नाम दिगंबरश्च॥ ॥ परिहस्य अलिहंत॥ अणवलज्जाम्मि महछेलिया हदा॥ अज्ञाणरासिणो तावसिरएण॥ ताहगे एत्थ वियालरणर्थं आ
5 यदे॥ नेपथ्ये॥ किमंगरंगाभिकुरवः कपाली द्विजिह्वदोषाकरधूर्तमूर्तिः॥ विक्रीतलज्जो रमयन्भुजंगान ज्ञानराशिः समुपागतोयं॥ ॥
प्रविश्य अज्ञानराशिः॥ मया सातुख्यवाः कायां वरं तीमिहता तदिदं विचार्यतां॥ सभा॥ सविमर्षं विचार्य॥ यदा ज्ञानशरीके छागीनि
हता तदा मूल्यं दातुमर्हसि नोचेत् किमपि॥ अज्ञान॥ सरभसं॥ मया छागीनिहता त्वानानिहता किंतु वत्सिकेति॥ सभा॥ तर्हि जितमज्ञा ॥श्रा५८॥
नराशिना॥ तऊहारणजयपत्रमिति पत्रमर्पयाति॥ तपस्विनामुना सत्यं जितमज्ञानराशिना॥ कदाने कुलटानां च यत्रैकत्र समा ॥५॥
गमश्च॥ ॥ अज्ञा॥ सकोपं॥ अरे विशालतिलक[illegible]दंभरोमकलानिधे॥ राजवेश्मकरः कंकरंकः केनोपमीयते॥

॥सभा॥ सकोपं॥ कोपी नवानपि जटापटलाकुलो पिभालस्थलस्खलितभस्मकणोरुरणोद्धुरः॥ कस्मादवंधुरुपनीयगले कपालमालामन्वे
षिवारवनिता अघनं अघन्यः॥ ═══ ॥रंजु॥ तुह्ले हिं कत्थ लज्जा विकिणिदा॥ सभा॥ अयेवहहे महाजनपुरतः सुश्रीला वासी
तादेव्या सुवर्णे वस्त्राक्रीता॥ स्वगतं॥ मदनमंजरीमवलोक्य॥ नेत्रानंदप्रभुवः प्रमोदवसतेरस्याः कुरंगीदृशः स्वन्वेष्याः स्तनशैलमू
लविलसन्मुक्तालतापाशिना॥ विस्तीर्णे जघनस्थलीपरिसरे व्यामोहलीलाभरभ्रांतः स्वांतकुरंगयास्यसि कुतः पंचेषुणा व्यर्थितः॥ ═══ ॥
परिक्रम्य॥ दुर्वादवथीरितारतिपते राजेंद्रकेंदस्थली प्राप्ताकल्पलता कथं कथमपि स्थानांतरे विस्मृतं॥ अज्ञातानमयाजडे न मु
लकैरावेताविद्रुता वालापंगतरंगलंगमकल्लोलीलानिधिप्रेयसी॥ ═══ ॥ परिक्रम्य॥ दिगंबरः॥ रंजुरंडे हगे कामाउले मयणमंज
रीए णिमित्तं ओउदाहि॥ नाकिंणागिक्काहिभोदी॥ परमुद्देण सुवर्णघडियं अणिणंहदं॥ रंजुणा॥ भोभो भुयंगराय तुह्ले हिं जडासु
रो वसीकरणमंतासि किंवादि दो अत्थि॥ स्वगतं॥ मया वात्सल्यादुच्चाटनमारणरंजावशीकरणमंत्रा अस्मै प्रदत्ता॥ स्फुटं॥ ओमिह
ओव मंते हिं हगे सव्वा वज्जाणलोलसाधकुदणी लकवसीए मुहुत्ते पडिदा॥ रंजु॥ विमणा मयणमंजरी मंता एत्थ मलये

कमलिनीयोगिणीसारीयतु ॥ दिगं ॥ सानिःश्वासं लकुटमादाय दिगंबरोपि निःसारणीयः ॥ सभा ॥ वटीमायष्टिलकुटयः संहताः । पुन
नारद रवलोक्य । अहो पांडित्यं ॥ पुनस्त्रिदंडः पुनरेकदंडः पुनः पुनर्वंचकतामुपेतः ॥ तपस्वि नामेत्सजटाकुरोयं नग्नो भवद्वंचकचक्रवर्ती ॥ —— ॥
पुनरवलोक्य ॥ गुरुमुक्तं केनापि ॥ उभावप्यश्रुतग्रंथावुभावपि जडात्मकौ ॥ अहो मोहस्य माहात्म्यं यदेकः शिष्यतां गतः ॥ —— ॥
प्राचीमवलोक्य । अये शशांककरनिकरनिवारितमोमनोहरणदिशः ॥ तथाहि ॥ एष स्वर्गतरंगिणीजलकमिलाद्दिगंतिदंतद्युतिदि
॥ ६ ॥ ग्गजकुंभविभ्रमहरः शीतांशुरभ्युद्यतः ॥ हंसीयत्यमलांबुजीयतिलसत्कुंडीरपिंडीयति स्फारस्फाटिककुंडलीयति दिशामानंद
कंदायति ॥ ❀ ॥ इति निःक्रांतौ लज्जाजयो नाम प्रथमोंकः ॥ ❀ ॥ ततः प्रविशति विश्वासघातकमित्रेण उपास्यमानो नि
6 सत्यग्रामीणः संग्रामविसरो नाम राजपुत्रः । र सहर्षं । कुट्टनीं वामपाणिना प्रणम्योपविशति ॥ दंतु ॥ पुत्र चिरंजीव ॥ संग्राम ॥ मद ॥ शिव ॥
नमंजरीमवलोक्य ॥ एतानि तानि हरनेत्रशिखिप्रबंधदग्धस्मरव्रणविनाशरसायनानि ॥ केषां न विस्मयकराणि नितंबिनी
नां विश्वप्रियाणि नयनार्द्धविलोकितानि ॥ —— ॥ अहो आश्चर्यं । प्रखरनूपुरयुगलं प्रथयत्यभिसारमुत्पलाक्षीणां ॥ ॥ ६ ॥

इतिनिर्मुरवयोः स्तनयोर्म

नम कुट्टनीकर्णमुपेत्य। इणामिएदेण किलिदेपंचवण्णडिआविणअह त्ति॥ अलं वं॥ मयणमंजरीं गहिअ पलाइदुमिच्छदि॥ ण इअ एणं घा
अत्थि तदो दे पायकुअ णलं छिंदामि॥ अहं अप्पाणं वि एअं रवंधामि॥ पुनः कर्णमुपेत्य॥ एदस्स सुवस्स कलसो विक्काद॥ तहिं जाव हत्थे
७ वंधणं॥ ताव तए मये अद्धं भंजिअ गहिअ अदु। एसो उण मतिय मारियणीसारी अदुदुज्जणो॥ दंडुरा॥ जइ एआरिसो दुत्ते ता कधं
7 मयणमंजरी तदियहं तुह्म गुणगणं तिदियहं सुमिरदि॥ संग्राम॥ भो भो मित्रविश्वासघातक निवेदय मम ग्रामी यव्यापारपदकं
॥ विश्वास॥ तस्स ग्गामस्स वण्णडिआपिणत्थि य य किंवि सुल्येण मया ज्जे ओघ गहिदा॥ अस्स उण दाउं लिवे दीयदु॥ इति पत्रं समर्प्पय
ति॥ संग्राम॥ पठति॥ वाणालीमृतबटकैः स्तुकरा विरहितम्मूनकवस्त्रैश्च॥ पवनानीतदलैरपि कीर्तेः किं न धनलाभः॥ ——॥ वद्धां
जलीमुपनीय कुट्टनीं प्रति॥ संग्राम॥ अस्मदा खेटकको कुर्कैनथुमाधिनानभवति। तदेवं वा कतिपयं यावत्सुबंधकेन। अनयास्य प्र ॥ शिव ४ ॥
तिदिनमर्चाहितया सकलं दासी कर्मकर्त्तव्यं। मदनमंजरी मवलोक्य। सानंदं। प्रस्थलकुट्टनीविवेध स्थितपतजघनं प्रवेपतां मेऽङ्गं॥ ॥ ७ ॥
तदपि भुजंगमनोहारा स्मरसंवड्डंपटा कुट्टा॥ ——॥ सोद्वेगं॥ विशाला स्मात्वद्विश्वासघातका धिक्किता ग्रामादयः॥ तत्रार्थ्यतो

कएणार्थे सातुर्के गड सागरः ॥ प्रविश्य मृगाङ्क सागरः २ ॥ संग्राम विसर किरिद कुसुमस्स जइ कर्वाउआराहो ति तम्मि तरं विक्कीयएणी
य कुकुर कूवड्ड उंपय छुडु ॥ संग्राम ॥ कएणार्थ समम पणोन पणय गुभवान् ॥ मृगाङ्क ॥ राजउत्तराय संग्राम विसर अप्तमथ्यं
दाऊण गेहका कपद्दि अं ॥ संग्राम ॥ सविसादं कीदृशी तेव्यवहारमर्यादा ॥ मृगाङ्क ॥ छिदुण ग्रहणे छाया तांहूलं नैष्ठिकी कला ॥ भर्त्तं
तेग्गाहकाः पूर्वं भट्टपुत्र गतागते ॥ ——— ॥ वंशस्थ काऽन्तरं कीरएं पुनरन्यजन्मनि क्रियते ॥ दकुरा ॥ सो ढ्वेगं । इमिणा लउयमेलए
ण उवहसि आमयणमंजरी सव्वविवर्थीण सायेरभणि उंणपय छूदि ॥ सभा ॥ आर्ये न भेतव्यं २ । नेपथ्ये ॥ परधन निविष्ट दृष्टिर्मिथ्या
भुक्तस्तपोमयो जगति ॥ सितरश्नन किरण विद्योतोतरिंगितः परिस्फुरति ॥ ——— ॥ भाले एष दर्प परिशिष्ट विरंविलोलः शोभारपि
प्रतिविभावुपहासशीलः ॥ कुपं कुयोतकपिलांबरयेष्ट वर्तीर्दिभाः परिस्फुरति वेदवकचक्रवर्त्ती ॥ ——— ॥ ततः प्रविशति मिथ्याभुक्तः र
परिक्रम्यावलोक्य च । सभा ॥ स्वाधीनेवलटकमेलकमंडली ॥ तथाहि ॥ अज्ञानराशिर्व्यसनाकरो यैर्मयं कुलव्याधिरुपाधिभूतः ॥
जटातुरोयं मुनिजं तु के तु विश्वासघाती न हि कश्चिदन्यः ॥ ——— ॥ सकाममदनमंजरीमवलोक्य ॥ स्वगतं ॥ उल्लंघ्य व्यासकाव्याम्

नाय स्मरसरसरसी वेल्लिभव्यामभव्यां हा ताहे यामहेयां स्मरहरशिशुगणान्वीक्ष्य सभ्यामसभ्यां ॥ सेयामुन्मुद्यशंभोर्जगदभयकलाशास
नाध्यग्रपाणौ मीहा लीलावतीनां प्रसनरुचिनरीनर्ति चेतः परेतः ॥ —— ॥ सकोपं ॥ परोपकारभ्रन्तो यः क्षणेन कर्मो न तिष्ठति ॥ स लो ह
काररमभ्रुवं बसन्नपि न जीवति ॥ —— ॥ गुरोर्गिरः पंचदिनान्यधीत्य वेदान्तशास्त्राणि दिनत्रयं च ॥ अमी समाघ्राय च तर्कवादाः समा
॥ ८ ॥ गताः कौटकमिश्रपादाः ॥ —— ॥ ततः प्रविशति कौटकमिश्रः २ । अये प्रासादशिखरस्थागणे हूतामदनमंजरी । तथाहि ॥ उज्जीव
यन्नधरणिमंडलमभयलीलादावर्तयन्नमरकंदमुरजंकुड्मलानि ॥ अस्याविनोदयति कस्य न चित्तवृत्तिं प्रासादशैलशिखरप्रणयी मु
8 खेंदुः ॥ —— ॥ मिथ्याशु ॥ भो भो कौटकमिश्राः सादरं पृच्छामयुष्मान भिवादये ॥ कौटकः ॥ उच्चैः स्वरः सहर्षं । दीर्घो भूर्भूयाः । उपस्
त्वं कुशलं डोमवाड्यामवासिनः ॥ मिथ्या ॥ कोऽदनालक्षणो धर्मः ॥ इत्यवगम्य ॥ स्वनधर्मनिर्णयविधानं । अश्रुकर्पलिहविर्निर्वपत्व ॥ शिव ४ ॥
गंकाम इत्येवमादियुक्तिभिः साधनाधिकरणे व्याख्यातमस्माभिः ॥ कौटकः ॥ वत्स मिथ्याशुक्ल महामहोपाध्यायोऽसि ॥ सविमर्शं ॥ अहह ॥ ८ ॥
अहल्लेऽपि विनापि परमः प्रतिष्ठाप्रकर्षः ॥ तथाहि ॥ राढीयानां वचनरचनयावैषव्याकरणं न वेत्ति न कृतः क्वापि येनैनन्यैनश्रमः ऋतावा

मतिमद्वार्तिकगिनोनातिस्पष्टशैंस्त्वाद्विदः ॥ चांडालानिवतक्तशारसनपट्ट्न्यैयायिकान्मन्यते राढीयैरितिहर्षेगद्गदगिरः प्राज्ञौकरः
क्रियते ॥ —— ॥ मिथ्या ॥ सकोपं । अस्मत्पक्षैकरवार्तानाकर्णिता भवद्भिः । तथाहि ॥ संसिक्ते कुशवारिणा ममपतोश्चलणुपांतस्थि
तेयत्कारकरताः कथंकथमपिस्पृष्टा महेद्रादयः ॥ कोणस्थोपिपुरस्थतो पियद्भवा गौरीभुजंगो मया हाहा व्याधिवशेन कपालि
कवियानिर्धारितो धूर्जटिः ॥ —— ॥ विषमेवचावोक्तिरूपपल्लिवासिनस्तत्रक्षमितावत् । एकदंडमतमप्यसंभवद्भिः तत्कथंभव
तांमिश्रतायाता ॥ फाकट ॥ व्याख्यायतेऽस्माभिः । कर्ममीमांसा धर्ममीमांसा च अतोहेतोर्दर्शनाद्दहं तानद्वयमिश्रः ॥ मिथ्या ॥ अये
परस्परविरोधादेकमेवदर्शनं लभ्यते । तत्कुतोमिश्रताभिमानः ॥ किंच । वेदांतवादिनांभवतां मद्वैतमप्रामाणिकंवा ॥ प्रमाणमस्तिवेत
द्वाद्वैतापत्तिः ॥ अथप्रमाणंनास्ति तत्कुतोवेअद्वैतसिद्धिः इति ॥ फाकट ॥ अस्यैवप्रमाणं किंत्वमिन्नं ॥ मिथ्या ॥ एतदेवप्रमाणं त
द्वेधा प्रमाणं इतिगंभीरता वेदांतवादिनां ॥ फाकट ॥ विहस्य । अलमतिभुक्तवर्णनेन । मदनमंजरीस्वस्पयनार्थवयमागताः ॥ सभा ॥
सहर्षं । विलोक्यतामियं ॥ फाकट ॥ नामवलोक्य । इत्यादि । तथाहि ॥ किंनेत्रयोरमृतवर्तिरियं विधातुरायाः किमद्भुतशरीरविधा

नवघा ॥ संसारसारमहहन्निजगत्पवित्रं स्त्रीरत्नमेतदुपसर्प्यतिपंकजाक्षी ॥——॥ अपिच ॥ एतस्याः स्तनभारभंगुरमुरः पीनानि
तंबस्थलीमध्यमने ध्यानिनाभिगर्तं परितो नाभ्यं वलं जृंभति ॥ धैर्यं धेहि मनः कुरंगपुरतो नोमावलीवागुरा नंकिं नाधिगता गतव्यसनिनः
विधाविधेयैर्विधेः ॥——॥ सहर्षं पुरतः पुनरालोक्य ॥ ऊर्ध्वमण्पामृतसरसी ललितगतिर्विमलकमलदलनयना ॥ कस्य न मन्मथ
शरासनविफलं नमनस्तापमपनयति ॥——॥ अपिच ॥ एतैरेभिः प्रबंधैः कति कति न कृता जागरा नागरीभिर्नीताः कामः प्रति
क्षोरतिरसरभसप्रार्थनाभिर्न वाभिः ॥ तन्नीयं किं तु नीलोत्पलदलयुगलप्राज्यकान्तिप्रचुरदृष्टिनिर्व्याजैरंगहारैरुपनयति चमत्का
रमंतर्गभीरं ॥——॥ मिथ्या ॥ अरेरे नरपशो विषमाभ्यंगारकथा ॥ अथ सन्निहितेमदनचेष्टानुवादिनी उक्तिरेव ग्राम्या ॥ तद्धिशेखर
हितैर्वचनैर्न किं विदुक्तं भवति । तथाहि । यद्यालिंगितं किमपि वक्राविलोकितं यत्प्रीतिप्रदानमसकृद्भुजवल्लिबंधः ॥ प्रत्यंगचुंबनकलाकल
हानुवृत्तिरेतत्सुरंवतद्धिकाम मदनस्य वृत्तिः ॥——॥ इत्यन्योन्यं कलहायमानौ न ततश्च । ततो मिथ्याशुक्लेन गलहस्तं दत्वा निःसारि
तः क्रोकयमिश्रः ॥ ततः प्रविशति चमरसेनविहारवासी व्यसनाकरो वेदकेशव ॥ पुरोवलोक्य हा धिक्कष्टं । इष्टजघनयानयोपासि

९ ॥शिवः॥

पासिकया रजकदुहिता विना रजन्यां समुत्थातं नियानस्थानमिवा भाति मे हृदयं । तथा च ॥ अनंगमंगलारंभकुंभाविव पयोधरौ ॥
कस्य नार्तिं हरेतां तस्याः करपल्लवसंगतौ ॥——॥ अपि च । यत्प्रेमप्रसरः प्रसादमधुरः पीयूषवर्षीकरः सांद्रानंदकरः स्मरज्वरहराः
स्तास्ताः कलाः सुभ्रुवः ॥ प्रातर्विकल्पयंति नः क्षतिपथारूढानिरूढा सनाकृत्याकृत्यविचारनिष्ठुरकथासंवेवगेधाक्षिद्रढा ॥——॥
परिहृत्य दिगंबरः । अलेले भिक्खुअं हरंग छ । आलिंगणे दोसणाए लज्जा हणीएभसलणद्धु त्ति दोसि । व्यसना ॥ भिक्खूर्ख जातिर्नास्ते
व । तथा च सोगतपादानुगं वचः ॥ एतासु पंचस्वपि वस्तुधीसु प्रमत्कम्बोधस्फुटभंगुरीषु ॥ साधारणे खंडमिहेव्यते यः शृंगं शिरस्यात्म
नई हंतेसः ॥——॥ किं वा सम्मत ते क्षणिकाः सर्वे भावाः । नास्मात्मा स्थायीति । ततः कुरंगकीदृशाणं ॥ दिगंब ॥ ताकिं वि दृशाणंमु
प्यसंनेया ॥ व्यसना ॥ विनाशशीला भावा जायंते ॥ दिगं ॥ अलेले मुक्खर उप्पत्तिखणे विणासो त्ति पलंपत्ता विलुहुं ताभिसो
उप्पत्तिक्खणे विणासकखणो त्ति वा ॥ सभा ॥ सहर्षं । श्रणो निश्चिति हीनोपि जातिहीनोपि जातिमान ॥ स्वीकृत स्तणभंगोपि जंतुम
संसमीहते ॥——॥ व्यसनाकरः ॥ भिक्खूर्ख किमनेन शब्दवाक्यच्छलेन । अहं सुरापानार्थं दंतुरयासमानातव । ताकिमसुनाभुक्का

वासेन ॥ मिथ्या । तत्किं न वशगतो भवान् ॥ व्यस्त । अथ आलोक्य मदनमंजरीम च लोक्य । किमपि लुलितनीवी वा कापि सभ्या सखीभ्यः पृथुलशि
थिलने त्रपीत कांता वचोभिः ॥ उषसि सुरतसर्पत्कांडवाडंबराणि प्रथयति शिथिलांगी कस्यचित्पुण्यभाजः ॥ —— ॥ आया नासिवकं
नमामि वरांगे वासः स्खलत्यत्र तेमामालिंगमृगेक्षणे भणामि हत्वा लुप्यतां संभ्रमश्च ॥ इत्यास न तमस्तरंगितदृशः कंपाकुलाया मुनस्तेन
॥ १० ॥ स्यादपरोऽभिसारसमयः स्वप्नेपि शोकाकुलः ॥ —— ॥ परिवृत्य दिगंवरः । सरभसं । भो उच्चकाः महाभाग हे गीकमाउलं विवाहाय
सकृन्मुकुए एसा विकुद्दिएणी तरुणी बाबियं हा पडियादि । तागत्र लकदेकजणणी अदाएणा एपत्थीयदु । मयणामंजरी उणे तुमं अणुरत्ता
10 होदु ॥ सभा ॥ पुक्कमुक्कं भवता ॥ किंतु इंदुरां स्वीकारयामि । उपसर्प्य दंतुरेत्वकुणपकुष्टोदिगंवरः त्वामभिलषति । त्वं ग्रायायापि युवती
नवति वर्षदेशीया ॥ तथाहि ॥ निपतन्नूपुरमधुरः कस्य न मूढानसंमितेनि श्चयश्च ॥ रिपुरिव यदि न सपीतिकिलवलयवलयझंकारः ॥ —— ॥ ॥ शिव ॥
तदनुष्ठीयतां युवयोर्विवाहः ॥ दंतुरा ॥ अज्जाजे तह्या लंभोदु संमदो ॥ सभा ॥ सविमर्श ॥ यावद्यादीनं दिगंवरमवलोक्य ॥ पुक्कमुक्कं ॥ १० ॥
व्यासेन । वेपथुमलिनं वक्त्रं दीनाहगा जरस्वरश्च ॥ मरणस्यानि चिह्नानि तानि चिह्नानि यावने ॥ —— ॥ तद्विवाहाय सभा हूय

तां दूषणनामा बटुर्वेदः ॥ ततः प्रविश्य दूषणः । २ अथ मया कुट्टिनीविवाहतो अमो ऽजनार्थिना उज्जुहितेन भुजाभ्यां कष्टेन गंगामु
त्तीर्य समागतेन संध्यादिविस्मृता । आमंत्रितस्यापि तस्य यद्विदेनास कृत्यमहती वेलातिक्रांता । तत्र युक्तं तथा चाह भगवान्व्यासः स्वदेव
स्वकार्यं व्याहते नापि धर्मः कार्यांतरांतरा ॥ तन्नावज्ञापि हि आम्यन्धासयासं करोमि गोः ॥——॥ उपसृत्य । २ अपराकः तु बटुर्वेउ
उस्मच्चरणयुग्मलं प्रणामामि ॥ बटुः ॥ दीवाकर सुरवीमेतो दंतुरणं आ पश्य वंडिकां ॥ भजत्वं श्रुलिनः कांतिप्रमशानाश्रमवासिनः ॥——॥
सभा ॥ भो भो बटुर्वेद ब्वत्वरमनुष्ठीयतामनयोर्विवाहः ॥ बटुर्वे ॥ विमर्शय त्विव ॥ स नो न वालिकतावस्था निमर्दांतो वयोमुखौ ॥ वि
शुष्क नितं वस्थाधात्रीं कर्तुमिवोद्यतो ॥——॥ तदेवज्येष्ठानक्षत्रे शनैश्चराधिष्ठिते चतुर्दश्यां पुरुषमनयोः स्वाकरग्रहणं ॥
मिथ्या ॥ तत्र वैधव्यं जायते ॥ दूषणः ॥ उपरिभागे वैधव्यमस्ति इति को दोषः ॥ सभा ॥ सर्वं युक्तं ॥ बटुः ॥ दिगंबरमलं कृत्य । तदुपसर्प्य तु
तावदेनां वरवेषधारीकरग्रहणाय ॥ दिग ॥ परिक्रामति ॥ बटुर्वेदः ॥ स्वस्त्ययनार्थं पुष्पाद्यानमादाय । पश्यति ॥ जातस्याहि ध्रु
वं मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ॥ तस्मादपरिहार्येर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥——॥ कुट्टिनी प्रविश्य नेः । त्वं किं वेश्यामाता उत किं वेश्या

यदि स्वनिवासमूल्यं दास्यन्ति तत्कथं न कं ग्रहणं ॥ अथ वेश्यामाता तदभियाति ये ॥ दंडः ॥ आः स्मरसि समयं भीतिः स्मरसि ॥ यजुर्वेदः ॥ स्वगतं ॥ आया
तासि कथं न मां निवारयन्ती आसः स्वल्पं पुत्रं मामा किंगमृगे ग्रहणं तरुणि हृत्वा यत्स्यतां संभ्रमः ॥ इत्यासन्नतमस्तारंगितदृशः कृपाकुला
याः पुनः तस्याः पादपरागमिलाषसमयः स्वचेतसि जातः कृतः ॥ ॥ इति पठति ॥ दिगंबरः ॥ ग्रहणं कृत्वा उपविशति ॥ भो भो अस्मिन्कन्या
प्रदानसमये सुयोधितां छलार्थं वडवावाड ग्रामविस्महडायामो कुप्यमहंमदत्तवान् ॥ भो भो उपाध्याय यावदस्या न दीयते तावत्कुतो
॥ २१ ॥ यातकं कौतुकं ॥ सभा ॥ एतयोरद्यात्रैव कौतुकागारे संख्या क्रियतां ॥ ... दंडः ॥ याय भक्षियते तत्रैव तत्स्पदतामहं ॥ हृदयं ॥ उभावव लो
क्य ॥ अयमीतोऽस्य हृदि विलासिनीविमर्दनेन तपोगर्वः ॥ तदलं कालविलंबेन प्रदीयतां मेवैवाहिकी दक्षिणा ॥ दिगं ॥ हतीतयु
गलमुपनयति ॥ दंडः ॥ सकोपं ॥ अरे रे निर्लज्ज नग्न कुंचितकेश दिगंबर अनेकवृत्तोपवासनियम परस्परभूद्भ्रमतियहानि ॥ श्रीः ४ ॥
वतस्समममहा आलिंगनस्य दक्षिणा लोपरस्मयाँ कार्यः ॥ तदेनः मदीयाचार्यस्यामीति परस्परं दक्षिणा कलहाकुलौ नृत्यतः ॥ परि ॥ २१ ॥
वृत्य कुंठपाविष्टं ॥ विहसं कथं तत्कडरं रचय छदाम्र हतिमिराणं खडा हिडिडाभयदाणमासरणसमुल्लसिउ गमिलिआ

उएगररंकसरवृवसिविलावेसि [illegible] नविसकुजलाउलया ॥ शिवडंतपञ्च हरिरमंउलिश्री ॥ इति पुनः पुनर्दृष्टनः ॥ समासालिः ॥
कुर्वंतः सरसीरुहखंडजवनंपांथ [illegible] प्रोन्मीलन्नवमालिकापरिमलः श्रीखंडसंबंधिनः ॥ संभोगश्रमवैरिणः स्मर
शरव्यापारजीवातवः कार्णाटी [illegible] विकलाः संपति मंदानिलाः ४ ॥ —— ॥ श्रीपवन ॥ सूद्ध्वरचालिवाद्दास्विरयतु दुहि
॥१२॥ तानिर्भराः संतु मंतः संतु श्रोत्रारिवीरभुजाविजयकरः शालिनः सोर्वीपालाः ॥ आस्तां विद्वद्द्वकोरश्रवणपुटचमत्कारिकाव्यंक
12 वीनामकल्पान्मोहशांतिः स्वजतु हरिमुदं निश्चलो वेद्वरूपः ॥ —— ॥ इति निःकोना सर्वद्वितीयोध्यायः ॥ —— ॥ श्रीः
॥ ० ॥ इति कविराजश्रीशंखधरविरचितं लटकमेलकं नाम प्रहसनं समाप्तम् ॥ ० ॥ श्रीः ॥ ० ॥ ॥ शिव ३
॥२२

नाटकमेलन

३०० सं० ३२